

Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo

Slovenščina

kot drugi jezik v šoli z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju Slovenske Istre

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega izpitnega roka **2025**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za poklicno maturo za tisto leto.

Ljubljana, 2023

Državni izpitni center

PREDMETNI IZPITNI KATALOG ZA POKLICNO MATURO – SLOVENŠČINA kot drugi jezik v šoli z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju Slovenske Istre

Katalog so pripravili:

Tanja Bigec
Valentina Kobal
Andrejka Korman
Lucija Mejač Petek
Bojana Modrijančič Reščič
mag. Saša Pergar
Barbara Šegel Kupljen

Katalog je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 227. seji 20. aprila 2023 in se uporablja od spomladanskega izpitnega roka 2025, dokler ni določen novi katalog. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za poklicno maturo za tisto leto.

© Državni izpitni center, 2023

Vse pravice pridržane.

Izdal in založil:

Državni izpitni center

Predstavnik:

dr. Darko Zupanc

Uredili:

mag. Mateja Jagodič
Joži Trkov

Oblikovanje in prelom:

Jana Lavtar

Ljubljana, 2023

ISSN 2386-091X

VSEBINA

VSEBINA.....	3
1 UVOD.....	4
2 IZPITNI CILJI	5
3 ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA	7
3.1 Shema izpita	7
3.2 Tipi nalog	8
3.3 Merila za ocenjevanje in deleži taksonomskih stopenj.....	9
4 IZPITNE VSEBINE.....	11
4.1 Jezik.....	11
4.2 Književnost	14
5 PRILAGODITVE ZA KANDIDATE S POSEBNIMI POTREBAMI	19
6 DODATEK.....	20
7 LITERATURA.....	21

1 UVOD

Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo 2025 – Slovenščina kot drugi jezik v šoli z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju Slovenske Istre je namenjen dijakom srednjega strokovnega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom in vsebuje vse sestavine, ki jih določa Zakon o maturi.

Usklajen je z veljavnim katalogom znanja:

SPI + SSI + PTI, Katalog znanja, Slovenščina kot drugi jezik v šoli z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v Slovenski Istri.

Izpit iz slovenščine kot drugega jezika je sestavljen iz pisnega in ustnega dela.

Zakon o maturi zahteva, da Državna predmetna komisija za slovenščino in slovenščino kot drugi jezik za poklicno maturo pripravi naloge za pisni izpit iz slovenščine. Učitelji ocenijo kandidatovo znanje skladno z merili in na način, ki je določen s predmetnim izpitnim katalogom.

2 IZPITNI CILJI

Izpitne vsebine in cilji slovenščine kot drugega jezika so drugačni kot pri materinščini (italijanščini). Ker je slovenščina državni jezik, ustrezno obvladovanje tega jezika omogoča vključevanje v ožje dvojezično in širše družbeno okolje.

► Splošni cilji

Splošni cilji izpita iz slovenščine kot drugega jezika na poklicni maturi so:

- ugotoviti raven razvitosti kandidatove sporazumevalne zmožnosti;
- ugotoviti raven kandidatovega znanja, zajetega v tem katalogu;
- ugotoviti raven kandidatove zavesti o dvojezičnosti ter o slovenščini kot državnem in uradnem jeziku;
- ugotoviti raven razvitosti kandidatovega kulturnega pogovarjanja v slovenskem jeziku;
- ugotoviti raven razvitosti kandidatove literarne bralne zmožnosti in zmožnosti interpretiranja umetnostnih besedil;
- vplivati na kakovost pouka slovenščine kot drugega jezika v srednji šoli.

► Cilji posameznih delov izpita

Kandidat svoje zmožnosti in znanje dokazuje:

1. v izpitni poli 1 (IP 1) z usmerjeno razčlemba izhodiščnega neumetnostnega besedila in s tvorbo krajšega neumetnostnega besedila;
2. v izpitni poli 2 (IP 2) s pisanjem vodene interpretacije (odlomka) umetnostnega besedila;
3. na ustnem izpitu pred šolsko izpitno komisijo za poklicno maturo.

V IP 1 kandidat dokazuje:

- zmožnost razumevanja prebranega neumetnostnega besedila in določanja okoliščin njegovega nastanka;
- zmožnost jezikovne, slogovne in metajezikovne razčlemba neumetnostnega besedila ter zmožnost prepoznavanja prvin nebesednega sporazumevanja in določanja njihove vloge;
- zmožnost vrednotenja učinkovitosti, ustreznosti, razumljivosti in jezikovne pravilnosti neumetnostnega besedila ter zmožnost utemeljevanja svojega mnenja;
- poznavanje ustreznega strokovnega izrazja;
- zmožnost tvorjenja krajšega neumetnostnega besedila dane besedilne vrste.

V IP 2 kandidat dokazuje:

- zmožnost samostojnega branja (odlomka) literarnega besedila;
- zmožnost interpretacije (odlomka) literarnega besedila (doživljanje, razumevanje in vrednotenje) ter ustreznega strokovnega poimenovanja literarnih pojavov;
- zmožnost tvorjenja koherentnega, razumljivega, jezikovno pravilnega in slogovno ustreznega besedila.

Na ustnem izpitu kandidat dokazuje:

- zmožnost smiselnega in estetskega glasnega branja;
- zmožnost interpretacije (odlomka) literarnega besedila, in sicer tako, da izraža svoje doživljanje, razumevanje, aktualizacijo in vrednotenje ter literarne pojave ustrezno strokovno poimenuje;
- zmožnost razumevanja vloge slovenskega jezika kot temeljne prvine državljanske in narodnostne identitete ter razumevanja položaja slovenskega jezika v Republiki Sloveniji, Evropski uniji, zamejstvu in v izseljenstvu;
- zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku in kulturo dialoga.

3 ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA

Izpit iz slovenščine je sestavljen iz dveh delov: pisnega in ustnega.

Pisni izpit traja 120 minut in obsega dve izpitni poli. Čas reševanja vsake pole je 60 minut.

Naloge za pisni izpit pripravi Državna predmetna komisija za slovenščino in slovenščino kot drugi jezik za poklicno maturo. Ista komisija oblikuje tudi ocenjevalni obrazec in sestavi navodila za ocenjevanje.

Ustni izpit traja do 20 minut. Izpitne listke pripravijo učitelji na šoli.

3.1 Shema izpita

► Pisni izpit

Izpitna pola		Trajanje	Delež pri izpitu
1	Razčlemba neumetnostnega besedila	60 minut	40 %
2	Interpretacija (poljubnega) odlomka umetnostnega besedila	60 minut	30 %
Skupaj		120 minut	70 %

Dovoljeni pripomočki: nalivno pero ali kemični svinčnik, pri pisanju interpretacije umetnostnega besedila tudi slovarji (v knjižni obliki).

► Ustni izpit

	Trajanje	Delež pri izpitu
Glasno branje in vodena interpretacija (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila ter povezovanje z literarnimi in jezikovnimi temami po izboru učiteljev v strokovnem aktivu		
Skupaj	do 20 minut*	30 %

* Kandidat ima pred začetkom ustnega izpita pravico do 15-minutne priprave.

3.2 Tipi nalog

► Izpitna pola 1

NALOGE ZAPRTEGA TIPA

- naloge alternativne izbire (izbiranje med dvema odgovoroma, npr. med DA in NE)
- naloge izbirnega tipa (podčrtovanje/obkrožanje pravih odgovorov med več odgovori)
- naloge povezovanja
- naloge urejanja oz. razvrščanja podatkov
- naloge dopolnjevanja
- naloge popravljanja napak
- naloge s kratkimi odgovori

NALOGE POLODPRTEGA TIPA

Nestrukturirane naloge

- naloge s samostojnim oblikovanjem kratkih odgovorov
- naloge s pretvorbami ali povzetkom

Strukturirane naloge

- naloge s podvprašanji z več možnimi ustreznimi odgovori

NALOGA ODPRTEGA TIPA

Tvorjenje neumetnostnega besedila dane besedilne vrste

► Izpitna pola 2

NALOGA ODPRTEGA TIPA

- vodena interpretacija (odlomka) umetnostnega besedila

► Ustni izpit

Smiselno in interpretativno glasno branje (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila

Vprašanja ob literarnem/polliterarnem besedilu ali odlomku (usmerjena interpretacija)

Govorno nastopanje, uradno pogovarjanje in kultura dialoga

3.3 Merila za ocenjevanje in deleži taksonomskih stopenj

► Izpitna pola 1

Vsaka naloga v prvi izpitni poli je ocenjena z določenim številom točk glede na vsebinsko in spoznavno zahtevnost.

Taksonomske stopnje	Opis	Točke (delež v %)
I.	Prepoznavanje okoliščin nastanka izhodiščnega besedila, prepoznavanje namena tvorca besedila, prepoznavanje podatkov in nebesednih prvin v besedilu; poznavanje značilnosti besedilne vrste, poznavanje strokovnih izrazov ter slovničnih in pravopisnih pravil	12–18 (8–12 %)
II.	Razumevanje vsebine izhodiščnega besedila, določanje teme in podteme oziroma ključnih podatkov, določanje vloge nebesednih prvin, ugotavljanje značilnosti besedilne vrste, razčlenjevanje izhodiščnega besedila (pomensko, pragmatično, besedno-slovnično, metajezikovno in stvarno), razlaganje in utemeljevanje rešitev, preoblikovanje stavkov, povedi ali delov besedila, uporaba strokovnih izrazov ter slovničnih in pravopisnih pravil	30–36 (20–24 %)
III.	Tvorjenje krajšega neumetnostnega besedila; vrednotenje učinkovitosti, ustreznosti, razumljivosti in jezikovne pravilnosti izhodiščnega besedila ter utemeljevanje svojega mnenja	12–18 (8–12 %)
Skupaj		60¹ (40 %)

► Izpitna pola 2

Ocenjevanje elementov interpretacije

Elementi in taksonomske stopnje	Opis	Točke (delež v %)
Znanje in razumevanje (ZR – I.)	Opredelelitev umetnostnega besedila glede na književno zvrst/vrsto Povzetek umetnostnega besedila	5 (5 %)
Razčlemba in razlaga (RR – II.)	Razčlemba in razlaga umetnostnega besedila in njegovih značilnih prvin, npr. teme, motivov, književnih oseb, književnega dogajanja, prostora, časa	6 (6 %)
Predstavitev dejstev in stališč (PDS – II.)	Utemeljevanje s primeri iz besedila Utemeljevanje s primeri iz drugih književnih besedil ali iz življenja Zgradba interpretacije (logična členitev, koherenca, obseg)	6 (6 %)
Sinteza in vrednotenje (SV – III.)	Povzetek ugotovitev Presoja problema oziroma prvin/-e v besedilu Presoja problema oziroma prvin/-e na splošno (aktualizacija)	6 (6 %)
Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost (JPSU – II.)	Slovnična pravilnost Pravopisna pravilnost Slogovna ustreznost	7 (7 %)
Skupaj		30 (30 %)

¹ V prvi izpitni poli so naloge ocenjene s 60 točkami. Ocenjevalec delež pri skupni oceni izračuna tako, da doseženo število točk deli z 1,5. Končno število točk za prvo izpitno polo je tako 40 in delež pri izpitu je 40 %.

► Ustni izpit

Taksonomske stopnje	Opis	Točke (delež v %)
I.	Smiselno in doživljajsko (interpretativno) glasno branje (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila	4 (4 %)
I., II. in III.	Vodena interpretacija (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila, npr. – predstavitev avtorja in obdobja/smeri oz. uvrstitev v žanr – zvrstno-vrstna, tematsko-motivna in jezikovno-slogovna razčlemba – interpretacija besedila in uvrstitev odlomka v književni, kulturni in širši družbeni kontekst	15 (15 %)
I., II. in III.	Aktualizacija ali povezava z jezikovnimi temami	5 (5 %)
II.	Govorno nastopanje, uradno pogovarjanje in kultura dialoga	6 (6 %)
Skupaj		30 (30 %)

4 IZPITNE VSEBINE

4.1 Jezik

► Pisni izpit

Kandidat bere izhodiščno besedilo, in sicer:

- publicistično ali strokovno besedilo (npr. intervju, novico, poročilo, predstavitev osebe, oceno/kritiko, reportažo, komentar, strokovni/poljudnoznanstveni članek, predstavitev kraja, predstavitev postopka, opis naprave),
- uradni dopis ali javno pozivno/obveščevalno besedilo (npr. vabilo, zahvalo, opravičilo, življenjepis, zapisnik, obvestilo, besedilo ekonomske ali politične propagande).

Kandidat razčlenjuje prebrano besedilo, tako da:

- določi okoliščine nastanka besedila,
- določi temo besedila in podteme/ključne besede ter prepozna bistvene podatke,
- določi namen tvorca besedila,
- določi vrsto besedila (glede na različna merila) in besedilno vrsto ter prepozna njene značilnosti,
- določi prevladujoče pomensko razmerje v besedilu,
- določi prevladujoči način razvijanja teme,
- določi vlogo in pomen danih besed, povedi oz. delov povedi ali delov besedila ter nebesednih spremljevalcev pisanja.

Ob prebranem izhodiščnem besedilu in njegovi razčlembi dokazuje:

- poimenovalno zmožnost, tako da
 - poimenuje prvine stvarnosti s knjižnimi besedami in v besedilu ne ponavlja besed,
 - predstavi pomen besed in besednih zvez in jih smiselno uporabi v novih povedih,
 - predstavi pomen danih blizuzvočnic in jih smiselno uporabi v novih povedih,
 - besedam iz izhodiščnega besedila poišče sopomenko, protipomenko, nadpomenko ali podpomenko in poišče besede iz iste besedne družine ali iz istega tematskega polja,
 - zamenja dano opisno besedno zvezo s tvorjenko in obratno,
 - prevzete besede zamenja s slovenskimi ustreznici ter vrednoti vlogo prevzetih besed,
 - zamenja dane proste besedne zveze s frazemi in obratno ter jih uporabi v novih povedih,
 - iz slovarskega sestavka raznih slovarjev (npr. SSKJ, Slovenski pravopis in Veliki slovar tujk) zna razbrati določene podatke, ve, kaj pomenijo, in jih zna uporabiti,
 - prepozna poimenovalne napake v izhodiščnem besedilu, jih odpravi in pojasni svoje popravke;

- skladijsko zmožnost, tako da
 - predstavi pomen povedi/zvez povedi in pretvarja povedi v skladijsko preprostejše ali zahtevnejše (npr. strne večstavčno poved v enostavčno, razširi enostavčno poved v večstavčno, združi zvezo povedi v večstavčno poved),
 - sprašuje po danih delih povedi,
 - tvori enostavčne povedi,
 - tvori priredno in podredno zložene povedi,
 - odpravi neustrezno ponavljanje besed v zvezah povedi,
 - v zvezi povedi določi naveznik in poišče njegovo nanašalnico,
 - izrazi isto dejanje na tvorini in trpni način,
 - poroča o prvotnem dogodku (premi govor pretvori v odvisnega ali obratno),
 - prepozna skladijske napake (npr. napačno pomensko razmerje v povedi ali zvezi povedi, neustrezni naveznik v povedi ali zvezi povedi, napačno razvrščene besede ali dele povedi, napačne oblike besed), jih odpravi in utemelji svoje popravke,
 - tvori skladijsko pravilne odgovore v povedi in zvezah povedi (krajša besedila) ter pri tem upošteva pomensko, slovnično in aktualnostno razmerje;
- pravorečno zmožnost, tako da
 - prepozna knjižni izgovor besed in ga ločuje od neknjižnega;
- pravopisno zmožnost, tako da
 - prepozna pravopisne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke,
 - tvori pravopisno pravilne odgovore;
- slogovno zmožnost, tako da
 - vrednoti ustreznost besedila, prepozna slogovne napake v njem, jih odpravi in utemelji popravke,
 - prepozna slogovno zaznamovane besede/besedne zveze, jih zamenja z nezaznamovanimi in ovrednoti okoliščine rabe,
 - tvori slogovno ustrezne odgovore,
 - prepozna jezikovno zvrst,
 - presodi in upošteva okoliščine za rabo ustrezne jezikovne zvrsti,
 - priredi isto besedilo za razne naslovnike in pojasni svojo priredbo;
- zmožnost nebesednega sporazumevanja, tako da
 - v besedilu opazuje nebesedne spremljevalce, prepozna njihovo vlogo ter vrednoti njihovo ustreznost in učinkovitost,
 - med pisanjem smiselno uporablja nebesedne spremljevalce pisanja, vrednoti njihovo ustreznost in učinkovitost;
- metajezikovno zmožnost, tako da
 - poimenuje vrsto izhodiščnega besedila in to utemelji,
 - po vrednotenju učinkovitosti, ustreznosti, razumljivosti, oblikovanosti in jezikovne pravilnosti izhodiščnega besedila utemelji svoje mnenje,
 - predstavi načela uspešnega dvogovornega/enogovornega sporazumevanja in jih ponazori z zgledi,
 - v besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino (npr. samostalnik, namenilnik), jo ponazori s svojim zgledom in utemelji svoj odgovor,

- zahtevano jezikovno prvino poimenuje s strokovnim izrazom in predstavi njene pomenske, oblikovne, slogovne, izvirne, tvorbnne in tvarne značilnosti,
- določi stavčne člene in njihove dele v enostavni povedi,
- določi stavčno sestavo povedi (število stavkov v povedi in razmerje med njimi, osnovni in dopolnjevalni stavek, vrsto priredja, vrsto odvisnika v podredno zloženi povedi),
- poimenuje razmerje v zvezi povedi,
- v povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije poimenovalne, skladijske, pravorečne, pravopisne, slogovne in oblikovne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke.

Kandidat tvori besedilo dane besedilne vrste:

- publicistično besedilo (npr. poročilo, novico, predstavitev osebe, komentar, oceno/kritiko, življenjepis),
- strokovno besedilo (npr. predstavitev predmeta, predstavitev postopka, navodilo za delo),
- uradni dopis (npr. zahvalo, opravičilo, vabilo, prošnjo, prijavo, pritožbo),
- javno besedilo (npr. obvestilo, vabilo).

Pri tem:

- izkaže poznavanje značilnosti besedilne vrste, svojo jezikovno (poimenovalno, skladijsko, pravopisno) in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporočanja,
- upošteva faze sporočanja, merila besedilnosti (smiselnost, sovisnost in zaokroženost), načela uspešnega sporočanja ter notranjo in zunanjo členjenost besedila,
- opremi besedilo z naslovjem in ustreznimi nebesednimi dopolnili,
- tvori razumljivo, učinkovito, slogovno in zgradbeno ustrezno ter jezikovno pravilno besedilo.

► Ustni izpit

Kandidat med glasnim branjem (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila in med odgovarjanjem na vprašanja:

- uresničuje načela interpretativnega branja, tako da besedilo prebere tekoče, razločno in pravorečno ustrezno ter z izbiro zvočnih spremljevalcev govorjenja (poudarek, intonacija, premori, hitrost, register in barva) izraža razumevanje in osebno interpretacijo besedila;
- uresničuje načela govornega nastopanja in kulturnega uradnega pogovarjanja;
- uporablja knjižni jezik;
- prepozna svoje pravorečne napake in jih odpravi;
- med govorjenjem/pogovarjanjem smiselno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja.

Pri povezovanju (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila z jezikovnimi temami, ki obravnavajo jezik v prostoru in družbi ter skozi čas, kandidat dokazuje svoj čustveno-vrednostni odnos do jezika, jezikovno ozaveščenost ter znanje s področja jezika ter kulturne in medkulturne zavesti, tako da:

- predstavi razne vloge jezika;
- predstavi vlogo slovenščine v svojem življenju in okoliščine za rabo posameznikovega prvega/maternega in drugega jezika v osebni, družbeni in poklicni življenju;
- predstavi vlogo in položaj slovenščine v Republiki Sloveniji, v zamejstvu in izseljenstvu ter v organih Evropske unije;
- predstavi vlogo in položaj slovenščine ter italijanščine in madžarščine na narodnostno mešanih območjih v Republiki Sloveniji;
- našteje osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove značilne predstavnike;
- predstavi temeljne mejnike v razvoju slovenskega (knjižnega) jezika.

4.2 Književnost

► Pisni izpit

Kandidat vodeno interpretira in vrednoti prvine umetnostnega besedila, npr. zvrst, temo, motiv in idejo ter literarne osebe, dogajanje, prostor in čas.

► Ustni izpit

Kandidat glasno bere in vodeno interpretira literarno/polliterarno besedilo ali odlomek. Državna predmetna komisija za slovenščino in slovenščino kot drugi jezik za poklicno maturo predlaga besedila literarnozgodovinskih sklopov, učitelji pa lahko za komplet izpitnih listkov po svoji presoji izberejo do 10 % žanrskih besedil.

Predlagana besedila

literarnozgodovinskih sklopov

Pojmi, prvine za interpretacijo

Srednjeveška književnost

Predstavitev in pomen obdobja.

Pridiga o grehu in pokori
(II. Brižinski spomenik)

Brižinski spomeniki. Vsebina in pomen.
Pridiga kot polliterarna vrsta: njene značilnosti in namen.

Ljudsko slovstvo

Motivno-tematske in jezikovno-slogovne značilnosti.
Zvrsti in vrste. Pomen ljudske tradicije.

Pegam in Lambergar

Epska oz. lirski ljudski pesem. Motivi, jezik in slog.

ali

Rošlin in Verjanko

ali

Od lepe Vide

ali

Zeleni Jurij

Kralj Matjaž

Ljudska pripoved. Motivi, jezik in slog.

Književnost reformacije, protireformacije in baroka na Slovenskem

Predstavitev in pomen obdobja.

Primož Trubar:
Proti zidavi cerkva

Protestantske ideje v besedilu. Jezik in slog.

Janez Svetokriški:
Na noviga lejta dan

Pridiga kot polliterarna vrsta: njene značilnosti in namen. Baročni slog.

Predlagana besedila literarnozgodovinskih sklopov	Pojmi, prvine za interpretacijo
Razsvetljenska književnost na Slovenskem	Predstavitev in pomen obdobja.
Valentin Vodnik: Zadovolni Krajnc <i>ali</i> Dramilo	Razsvetljenska in prerodna miselnost. Jezik in slog.
Anton Tomaž Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi	Začetki slovenskega gledališča. Komedija, komičnost in vrste komičnosti. Razsvetljenska in prerodna miselnost.
Romantična književnost na Slovenskem	Predstavitev in pomen obdobja.
France Prešeren: Sonetni venec, 1. in 15. sonet <i>ali</i> Krst pri Savici	Sonet. Zgradba cikla. Teme, motivi in pesniške podobe. Romantične značilnosti. Zgradba pesnitve. Povezava z zgodovinskim dogajanjem. Teme, motivi in pesniške podobe. Epske in lirske prvine. Romantične značilnosti.
France Prešeren: Zdravljica	Zgradba in oblikovanost pesmi. Nacionalna in politična ideja.
Književnost med romantiko in realizmom na Slovenskem	Predstavitev in pomen obdobja.
Simon Jenko: Obrazi (uvodni, 5., 7. in 10.)	Obraz kot pesniška vrsta. Zgradba cikla. Pesniške podobe. Realistične in romantične prvine.
Simon Gregorčič: Soči	Domovinska in zgodovinska tema. Pesnikov nagovor in njegova vizija prihodnosti. Pesniške podobe in njihov pomen.
Josip Jurčič: Deseti brat	Začetki slovenskega romana. Zgradba romana in zgodba. Pripovedovalec ter njegovo oblikovanje književnih oseb, književnega časa in prostora. Romantične in realistične prvine.
Simon Jenko: Tilka <i>ali</i> Josip Jurčič: Telečja pečenka	Začetki slovenske novele. Značajevka oz. obraz. Pripovedovalec in njegov pogled na književno osebo. Humorne prvine. Romantične in realistične prvine.
Janko Kersnik: Jara gospoda <i>ali</i> V zemljiški knjigi	Realistična povest. Književne osebe: njihov položaj v družbenem okolju, medosebni odnosi, vrednote in motivacija za ravnanje. Okvirna pripoved. Slika kot vrsta realistične pripovedi. Pripovedovalec ter njegov odnos do upovedene resničnosti in književnih oseb.

Predlagana besedila**literarnozgodovinskih sklopov****Pojmi, prvine za interpretacijo**

Ivan Tavčar:

Visoška kronika

Zgodovinski roman. Književna oseba v vlogi pripovedovalca. Psihološka oznaka glavnih književnih oseb in dejavniki, ki vplivajo na njihovo ravnanje.

ali

Cvetje v jeseni

Povest. Okvirna pripoved. Pripovedovalec in njegov odnos do upovedene resničnosti. Vpliv usode in družbenih razmer na življenje književnih oseb. Romantične in realistične prvine.

ali

V Zali

Cikel zgodb z okvirno pripovedjo. Pripovedovalci. Vpliv usode in družbenih razmer na življenje književnih oseb. Skupna tema in ideja. Romantične in realistične prvine.

Anton Aškerc:

Mejnik

Balada. Realistični slog. Epske in dramske prvine.

ali

Zimska romanca

Socialna pripovedna pesem. Tema, motivi, pripovedne osebe, pripovedovalec in slog.

Književnost slovenske moderne

Predstavitev in pomen obdobja. Literarne smeri.

Dragotin Kette:

Na trgu

Podoknica. Impresionistične prvine in simboli. Oblikovanost pesmi. Zvočni učinki.

Josip Murn:

Sneg

Razpoloženska, miselna lirika. Bivanjska tema in motivi. Zgradba pesmi. Impresionistične in simbolistične prvine.

Ivan Cankar:

Martin Kačur

Književna oseba: njeni cilji in njen položaj v družbenem okolju. Motivi. Simetrična zgradba. Realistične in simbolistične prvine.

ali

Na klancu

Književne osebe, vpliv družbenih pojavov in usode na njihovo življenje. Ciklična zgradba romana. Motivi in vodilni motiv. Realistične in simbolistične prvine.

Ivan Cankar:

Gospod stotnik

Črtica. Tema in motivi. Družbeno-zgodovinsko ozadje. Subjektivno pripovedovanje. Simboli.

ali

Kostanj posebne sorte

Ivan Cankar:

Hlapci

Zunanja in dogajalna zgradba drame. Teme in motivi. Družbeno-zgodovinsko ozadje. Miselnost književnih oseb in nasprotja med njimi. Satiričnost. Aktualnost.

ali

Za narodov blagor

Oton Župancič:

Duma

Domovinska tema in motivi. Pesniške podobe in njihov pomen ter razmerje med njimi. Zgradba pesnitve in dvodelnost.

ali

Z vlakom

Domovinska tema in motivi. Pesniške podobe in njihov pomen.

ali

Zvečer

Tema, motivi in slog.

Alojz Gradnik:

Istrska vas

Ideja in slog. Podobe. Verz.

**Predlagana besedila
literarnozgodovinskih sklopov**

Pojmi, prvine za interpretacijo

**Slovenska književnost v prvi
polovici 20. stoletja**

Predstavitev in pomen obdobja. Literarne smeri.

Srečko Kosovel:

Slutnja

Pesniške podobe in občutje. Impresionistične prvine.
Nominalni slog.

ali

Ekstaza smrti

Pesniške podobe in občutje. Ekspresionistične
motivno-idejne in jezikovno-slogovne značilnosti.
Vizionarska pesem.

ali

Pesem št. X

Konstrukcija oz. konstruktivistična pesem. Motivi in ideja
ter jezik in slog.

Ivan Pregelj:

Matkova Tina

Novela. Položaj glavne književne osebe v družbenem
okolju oz. zgodovinskem trenutku. Ekspresionistične,
simbolistične, realistične in baročne prvine.

Slavko Grum:

Dogodek v mestu Gogi

Simultano gledališče. Dramska tehnika. Prikaz in
problematika dramskih oseb. Ekspresionistične,
simbolistične in realistične prvine. Grotesknost.

Lovro Kuhar - Prežihov Voranc:

Boj na požiralniku

Socialnorealistična novela. Vpliv družbenega in
naravnega okolja na življenje književnih oseb (malih ljudi).
Simbolika in grotesknost. Epske in dramske prvine.
Jezik in slog.

ali

Miško Kranjec:

Povest o dobrih ljudeh

Romantična zgodba s socialnorealističnimi motivi.
Književne osebe (mali ljudje) med družbeno resničnostjo
in ideali.

Vladimir Pavšič - Matej Bor:

Srečanje

Balada. Tema, motivi in slog.

ali

Karel Destovnik - Kajuh:

Bosa pojdiva, dekle, obsorej

Prepletanje osebne in družbene (vojne) teme. Motivi in
pesniške podobe.

**Slovenska književnosti v drugi
polovici 20. stoletja**

Predstavitev in pomen obdobja. Literarne smeri.

PESNIŠTVO

Janez Menart:

Croquis

Intimistična pesem. Tema, motivi in pesniške podobe ter
jezik in slog.

ali

Tone Pavček:

Pesem o zvezdah

Intimistična pesem. Pesnikov pogled na življenje in ljudi.
Pesniške podobe in simboli.

ali

Kajetan Kovič:

Južni otok

Pesem kot prisposoba. Tema in motivi. Pesniške podobe
in pomen metafor. Zgradba in oblikovanost pesmi.

Dane Zajc:

Črni deček

Tema. Pesniške podobe in simboli ter njihov pomen.
Svobodni verz in ritem.

Predlagana besedila**literarnozgodovinskih sklopov****Pojmi, prvine za interpretacijo**

Tomaž Šalamun:
Stvari 5
ali
Gobice

Modernistične prvine. Besedne igre in ludizem v besedilu.

Marko Kravos:
Zamejska žalostna

Sodobna pesniška satira.

PRIPOVEDNIŠTVO

Edvard Kocbek:
Črna orhideja

Novela. Tema in motivi. Eksistencialistične prvine.

Ciril Kosmač:
Tantadruj

Novela. Pripovedovalčev odnos do glavne književne osebe in do drugih književnih oseb. Eksistencialistične, realistične, simbolistične in fantastične prvine. Barvni in zvočni učinki.

Marjan Tomšič:
Šavrinke
ali
Vruja

Roman. Tema in motivi ter jezik in slog.

Novela. Tema in motivi ter jezik in slog.

Boris Pahor:
Mesto v zalivu

Teme, motivi, pripovedne osebe, pripovedovalec in slog.

Andrej Blatnik:
Električna kitara
ali

Kratka pripovedna proza. Tema in motivi ter jezik in slog.

Polona Glavan:
Anton

Kratka pripovedna proza. Pripovedovalca in njun bivanjski položaj. Jezik in slog.

DRAMATIKA

Drago Jančar:
Veliki briljantni valček

Bivanjski položaj dramskih oseb. Moderna groteskna drama z idejnimi prvinami absurda. Prepletanje tragičnosti in ironije ter karikiranje. Metaforičnost in njen pomen.

Matjaž Zupančič:
Vladimir

Sodobna drama. Bivanjski položaj dramskih oseb. Jezik in slog.

5 PRILAGODITVE ZA KANDIDATE S POSEBNIMI POTREBAMI

Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili v izobraževalne programe usmerjeni z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih (poškodbe, bolezni), pa tudi drugim kandidatom glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje se prilagodita način opravljanja izpita iz slovenščine in način ocenjevanja znanja v skladu s 4. členom Zakona o maturi in s poglavjem *Prilagoditve za kandidate s posebnimi potrebami* Maturitetnega izpitnega kataloga za poklicno maturo.

6 DODATEK

Primeri izpitnih pol in navodila za ocenjevanje so dostopni na spletni strani Državnega izpitnega centra www.ric.si.

7 LITERATURA

Učbeniki in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, so zbrani v Katalogu učbenikov za srednjo šolo in objavljeni na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.